

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENCİ HİZMETLERİ İLE İLGİLİ DÜZENLEME VE UYGULAMALARDA ÇOCUĞUN YÜKSEK YARARINA UYGUNLUĞUNU ARTTIRMAYA İLİŞKİN ÖNERİLERİ¹

CLASSROOM TEACHERS' SUGGESTIONS CONCERNING ENHANCEMENT OF COMPATIBILITY WITH THE BEST INTEREST OF THE CHILD IN REGULATIONS AND PRACTICE OF STUDENT-RELATED SERVICES

Dr. Pınar ARSLAN

MEB, Ankara/TÜRKİYE

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilkokullarda öğrenci hizmetlerinde çocuğun yüksek yararının artırılmasına yönelik sınıf öğretmenlerinin önerilerini belirlemektir. Araştırma tarama modelindedir. Nitel yöntemin kullanıldığı bu araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde kamu ilkokullarında görev yapan 374 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracı” ile toplanmıştır. Çalışma grubunda yer alan sınıf öğretmenleri, ölçme aracında yer alan altı açık uçlu soruya önerilerini yazılı olarak belirtmişlerdir. Araştırmanın verileri içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Çalışmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin, ilkokulda çocuğun yüksek yararını arttırmaya yönelik en çok vurguladıkları öneriler sırasıyla şu şekildedir: “Altı yaşını doldurmamış çocuğun 1.sınıfa kaydı yapılmamalıdır. ” , “Öğretmen, veli, idare işbirliği sağlanmalıdır.”, “4.sınıfta da öğrenciler yazılı sınavla değerlendirilmemelidir.”, “Ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimler verilmelidir”, “Okullarda sanat, müzik, resim atölyeleri kurulmalıdır.” ve “Okul rehberlik servisleri daha aktif çalışmalıdır.”

Anahtar kelimeler: Çocuğun yüksek yararı, sınıf öğretmeni, ilkokul, öğrenci hizmetleri.

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the suggestions of school classroom teachers concerning enhancement of compatibility with the best interest of the child in regulations and practice of student-related services. The research is in screening model. The study group of the research, in which the qualitative method is employed, consists of 374 volunteer classroom teachers holding office in public elementary schools located in Ankara. Data of the study were collected by the “Instrument for Evaluation of Compatibility of the Regulations and Practices about the Student-Related Services for Elementary School Students with the Principle of the Best Interest of the Child”, a means developed by the researcher. The classroom teachers in the study group stated their suggestions to six open-ended questions in the instrument tool in writing. Data have been analyzed by the content analysis technique.

As a result of the study, the most emphasized suggestion of classroom teachers to increase the best interests of child in elementary school are as follows: “Children under the age of six must not be enrolled in the first grade”, “the coordination of teacher, parent, administration should be provided”, “students should not be evaluated by written exams in the 4th grade” , “trainings should be given families to raise their awareness” , “art, music, painting workshops should be established in schools” , “school guidance services should work more actively”

Key words: Best interest of the child, classroom teacher, elementary school, student-related services.

1. GİRİŞ

Biyolojik olarak çocuk, ergenlik döneminden önceki birey olarak tanımlanabilir. Ancak çocukluğun üst sınırı belirsizdir. Çocukluk oyun ve öğrenim yıllarını kapsayan tüketici dönem olarak tanımlanırsa, çocukluğun üst sınırı bazen 12 bazen de 25 yaş olarak belirtilebilir. (Yörükoğlu, 2000,

¹Prof. Dr.Yasemin KARAMAN KEPENEKÇİ'nin danışmanlığında Pınar ARSLAN tarafından hazırlanan “İlkokul Öğrencilerine Yönelik Öğrenci Hizmetleri Düzenleme ve Uygulamalarının Çocuğun Yüksek Yararı Bakımından Değerlendirilmesi” isimli doktora tezinden üretilen bu makale 23-24 Kasım 2019 tarihleri arasında İKSAD tarafından Ankara’da düzenlenen “Uluslararası 24 Kasım Başöğretmen Eğitim ve Yenilikçi Bilimler Sempozyumu”nda bildiri olarak sunulmuş çalışmanın geliştirilmiş halidir.

13-14). Çocukluk toplumlarda geçerli olan norm ve değerlere göre belirlenen toplumsal bir kavramdır ve diğer tüm toplumsal kavramlar gibi geçerli oldukları bağlamla sınırlıdır. Toplumun çocuğa tanıdığı veya tanımadığı haklar, çocuktan beklentileri, çocuğa yüklediği sorumluluklar, çocuğa uyguladığı yaptırımlar ve ona verdiği eğitim biçimi gibi pek çok konu, toplumun çocuğu ve çocukluk kavramını nasıl algıladığına göre belirlenir (Tan, 1989, 71). Cılga (2001)' ya göre, 0-18 yaş arası olarak tanımlanan çocukluk, tüm yaşamı belirleyen temel oluşumların gerçekleştiği bir dönemdir.

Çocuğun yüksek yararı kavramı “çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyo-kültürel, hukuksal, ekonomik ve ahlaki bakımlardan sağlıklı, dengeli, özgür biçimde yetiştirilmesi amacıyla korunup kollanması” anlamına gelmektedir. Çocuğun yararı ile başka kimselerin yararlarının çatışması durumunda çocuğun yararına üstünlük tanınmasıdır. Yetişkinler, çocuk için karar verirken, çocuk için neyin yararlı olduğu konusunda "yalnızca biz biliriz" düşüncesinde olmayıp çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak duygularını, görüşlerini ve isteklerini dikkate almalıdır. Çocuklar için karar verilirken psiko-sosyal bilimlerin uzmanlarından da yararlanılmalıdır. Sonuç olarak, çocuk ile ilgili karar alma sürecinde yer alan yetkili ve sorumlu kişiler, ileride doğabilecek sonuçları da düşünerek hareket etmelidir (Akyüz, 2013, 46-47). Ülkelerde, çocuğun yararını belirlerken kendi toplumsal yapılarını ve sosyo-ekonomik koşullarını da dikkate almalıdır (Taşkın, 2006, 23).

Özellikle kişiliğin temellerinin atıldığı ilkokullarda öğrenci hizmetlerinin sunumunda öğrencinin yüksek yararının dikkate alınmasının büyük önem arz ettiği söylenebilir. Bu sebeple bu araştırmanın amacı, ilkokullarda öğrenci hizmetlerinde, çocuğun yüksek yararına uygunluğunun arttırılmasına yönelik sınıf öğretmenlerinin önerilerini belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki soruya cevap aranmıştır:

1. Ankara ilinde kamu ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin;

Öğrenci hizmetlerinin;

- Öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması,
- Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi,
- Öğrencilerin başarısının değerlendirilmesi,
- Öğrencilerin sağlığının korunması,
- Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması,
- Öğrencilere rehberlik hizmetleri ile sosyal etkinliklerin sunulması,

boyutlarındaki düzenlemelerde ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğunu arttırmaya yönelik önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

İlkokullardaki öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenlemelerin ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunun arttırılmasını sınıf öğretmenlerinin önerileri doğrultusunda betimlemeyi amaçlayan bu araştırma tarama modelindedir. Nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Değişkenlerin tek tek tür ya da miktar oluşumlarının belirlenmesi maksadıyla yapılan tarama modelindeki araştırmalarda ilgilenilen olay, birey, kurum vb. birim ve duruma ait değişkenler ayrı ayrı betimlenmeye veya tanıtılmaya çalışılmaktadır (Karasar, 2009).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2016 – 2017 Eğitim-Öğretim yılında, Ankara ilinin dokuz ilçesindeki (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan, Yenimahalle) Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kamu ilkokullarında görev yapan 374 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Evrenin çeşitli boyutlarının temsil edilebilmesi için “maksimum çeşitlilik” ilkesi göz önünde bulundurulmuştur. Maksimum çeşitlilik örnekleme, belirli çeşitlilik yelpazesinden durumları seçer. Geniş bir çeşitlilik yelpazesindeki ortak örüntüleri araştırır (Glesne, 2014, 61).

2.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmanın verileri, Arslan (2017) tarafından geliştirilen “İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracı” ile elde edilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan ölçme aracı için nitel araştırmalarda uygulanan geçerlik ve güvenirlik analizlerinden yararlanılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan İlkokullarda Öğrenci Hizmetleri İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararı İlkesine Uygunluğu Ölçme Aracında yer alan altı açık uçlu soruya katılımcıların görüşlerini yazılı olarak belirtmeleriyle toplanmıştır. Sınıf öğretmenlerinin önerilerine ilişkin veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin önerilerine ilişkin veriler, kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak içerik analizi yapılmıştır. Sonuçlar çizelgelerle gösterilmiş, kategori ve alt kategorilerin frekans değerleri verilmiştir. Bulguların sunumunda katılımcıların kendi ifadelerinden de doğrudan alıntılar yapılarak yararlanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, ilkokul öğrencilerine yönelik öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya ilişkin açık uçlu soruları yanıtlayarak belirttikleri önerileri, veri toplama aracındaki sınıflamaya göre “Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Önerileri”, “Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri”, “Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri”, “Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutuna İlişkin Önerileri”, “Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutuna İlişkin Önerileri” ve “Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Önerileri” başlıklarında sunulmuştur.

3.1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu” sorusuna verdiği yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiş olup analiz sonuçları çizelge 1’de verilmiştir.

Çizelge 1’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri tarafından 165 görüş bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “anasınıfına ilişkin öneriler”, “erken yaşta okula kayıt olmaya ilişkin öneriler”, “okula kayıta velinin etkisine ilişkin öneriler”, “okula hazır bulunuşluğa ilişkin öneriler”, “sınıfların oluşturulmasına ilişkin öneriler”, “okul binası ve çevresine ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere yedi farklı kategoride toplanmaktadır.

“Anasınıfına ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “ana sınıfı zorunlu olmalı” (f=10) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik anasınıfı ile ilgili önerilerinden birkaçı aşağıda sunulmuştur:

Anasınıfını okumamış çocuk 1. sınıfa kaydedilmemeli, özellikle sosyo-kültürel ve ekonomik açıdan düşük bölgelerde 72 ayını tamamlamamış çocuklar, ilkokula kayıt edilmemeli. (SÖ207)

Öncelikle çocuğun yaş durumu dikkate alınmalı ve yaşını doldurmamış öğrencilerin anasınıfına devamı sağlanmalı. Uyum sürecinde uyum sıkıntısı olan öğrencilerinde anasınıfına devamı sağlanmalı. (SÖ224)

Okul öncesi eğitimin önemi velilere anlatılmalı ve çocuklar 1. sınıfa bu eğitimi alarak gelmeli. (SÖ4)

Çizelge 1. Öğrencilerin Okula Kayıt İşlemlerinin Yapılması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Anasınıfına ilişkin öneriler	• Ana sınıfı zorunlu olmalı	10
	• Okul öncesi eğitime daha çok önem verilmeli	5
Erken yaşta okula kayıt olmaya ilişkin Öneriler	• Altı yaşını doldurmamış çocuğun 1.sınıfa kaydı yapılmamalı	22
	• Yaş olarak uygun; fakat fiziki şartlar hazırlanmalı.	1
	• Fiziksel gelişimi tamamlanmadan okula başlatılmamalı	2
Okula kayıta velinin etkisine ilişkin öneriler	• Öğrencinin 1. sınıfa uygunluğuna veli karar vermemeli	3
	• Kayıt öncesi çocuğun ailesi ve kendisi hakkında doğru ve yeterli bilgi elde edilmeli	2
Okula Hazır bulunuşluğa ilişkin öneriler	• Okula hazır bulunuşluğuna dikkat edilmeli	8
	• Kayıt için gelen öğrenci ile öğretmeni görüşmeli, öğrencinin 1. sınıfa yeterli olup olmadığı hakkında ön bilgi edinip, veliye gerekli açıklamalar yapılmalı.	2
Sınıfların oluşturulmasına ilişkin öneriler	• Yaş yönünden küçük yaş grubu ile normal yaş grubu karışık olmalı. Heterojen guruplar oluşturulmalı	3
	• Rehberlik servisleri tarafından görülerek sınıflara eşit dağılım yapılmalı	2
	• Ailelerin eğitim düzeylerine de dikkat edilerek sınıflara eşit dağıtılmalı	1
	• Sınıflar yaş gruplarına göre ayarlanmalı	12
	• Sınıflar kalabalık olmamalı	8
	• Her sınıfta sosyal, kültürel, ekonomik, dağılım eşit olmalı	26
	• Sınıflar homojen olarak oluşturulmalı	5
	• Seçme sınıf oluşturulmamalı	3
	• Her çocuk kendine uygun öğretime verilmeli	3
	• Çok yetenekli çocuklar için ayrı sınıflar oluşturulmalı	1
	• Erkek-kız öğrenci dağılımı eşit yapılmalı	23
	• Kaynaştırma öğrencisi dağılımı eşit yapılmalı	3
• Sınıflar, veliler ile birlikte kura çekme yöntemiyle oluşturulmalı	1	
Okul binası ve çevresine ilişkin öneriler	• Okulun eve yakınlığı çok önemli; küçük çocuklar servisle okula gelip gitmemeli	1
	• Küçük yaş grubu öğrencilerin sınıfları üst katlarda olmamalı	1
	• Öğrenci semtindeki okula gitmeli	1
Diğer öneriler	• Almanya eğitim modeli uygulanmalı	3
	• Çantasız eğitim hedeflenmeli	1
	• Müdürlere eşitlik-hak ve hukuk eğitimi verilmeli	1
Toplam		165

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir

Çizelge 1’de görüldüğü üzere, “erken yaşta okula kayıta ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden çok vurgulananı “altı yaşını doldurmamış çocuğun 1.sınıfa kaydı yapılmamalı” (f=22) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik erken yaşta okula kayıt ile ilgili önerilerinden birkaçı şöyledir:

Küçük yaşlarda okula başlayan çocukların, ilerleyen sınıflarda kesinlikle sorunları büyüyerek artıyor. (SÖ287)

Erken kayıta çocukların bedeni daha gelişmemiş olduğu için okulların alt yapısı bu bedenlere uygun olmayabiliyor. Örneğin tuvalet taşlarına (klozetlere) çocuklar oturamıyor. (SÖ49)

Yaşı küçük olan çocukların 1. sınıfa kayıtları kesinlikle yapılmamalıdır. Fiziksel özellikleri gelişmiş bile olsa duygusal açıdan bir baskı hissediyorlar. Buda başarılarını ve ruh sağlıklarını olumsuz yönden etkiliyor. (SÖ270)

“Okula kayıta velinin etkisine ilişkin öneriler” kategorisindeki yanıtların “öğrencinin 1. sınıfa uygunluğuna veli karar vermemeli” (f=3) ve “kayıt öncesi çocuğun ailesi ve kendisi hakkında doğru ve yeterli bilgi elde edilmeli” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin okula kayıta velinin etkisi ile ilgili belirttikleri önerilerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Uygulama sınıf öğretmenleri ile rehber öğretmenler boyutunda değerlendirilmeli, veli etkinliği ortadan kaldırılmalıdır. (SÖ43)

Öğrencinin 1. sınıfa uygunluğunun veliye sorulması sona erdirilmeli. Komisyonlar oluşturup birkaç haftadan sonra komisyonca karar verilmeli. (SÖ313)

Çizelge 1 incelendiğinde “okula hazır bulunuşluğa ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin toplam yanıtların “öğrencinin okula hazır bulunuşluğuna dikkat edilmeli” (f=8) ve “kayıta gelen öğrenci ile öğretmeni görüşmeli, öğrencinin 1. sınıfa yeterli olup olmadığı hakkında ön bilgi edinip, veliye gerekli açıklamalar yapılmalı” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin okula hazır bulunuşluk ile ilgili önerilerinden ilgili önerilerinden birkaçı şöyledir:

Çocuğun, okula hazır bulunuşluğuna dikkat edilmeli. (SÖ19, SÖ302, SÖ236, SÖ206, SÖ344, SÖ162)

Çocuk gelişiminde ay bile çok önemlidir. (SÖ113)

“Sınıfların oluşturulmasına ilişkin öneriler” kategorisine ait önerilerden en çok vurgulananları “her sınıfta sosyal, kültürel, ekonomik, dağılım eşit olmalı” (f=26) ve “erkek-kız öğrenci dağılımı eşit yapılmalı” (f=23) alt kategorileridir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıfların oluşturulması ile ilgili önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Öğrenci kayıtlarında, öğrenciler bireysel özelliklerine göre değerlendirilip hiperaktif, kaynaştırma öğrencileri, sınıflarda eşit oranda dağıtılmalı. (SÖ10, SÖ137, SÖ274, SÖ241, SÖ240, SÖ239, SÖ345, SÖ149, SÖ106, SÖ100, SÖ101, SÖ94)

Öğrencilerin cinsiyetleri, yaşları dikkate alınarak dağılım yapılmalı(SÖ35, SÖ82,SÖ338, SÖ197, SÖ193, SÖ313, SÖ 94)

Öğrencilerin yaşları ay olarak dikkate alınıp düzenleme yapılırsa her öğrenci kendinden büyük arkadaşları ile değil kendi ayındaki arkadaşları ile değerlendirilir. (SÖ201)

Çizelge 1’de görüleceği üzere “okul binası ve çevresine ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “okulun eve yakınlığı çok önemli, küçük çocuklar servisle okula gelip gitmemeli” (f=1), “küçük yaş grubu öğrencilerin sınıfları üst katlarda olmamalı” (f=1) ve “öğrenci semtindeki okula gitmeli” (f=1) olmak üzere üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. “Diğer öneriler” arasında ise toplam yanıtların “Almanya eğitim modeli uygulanmalı”(f=3), “çantasız eğitim hedeflenmeli” (f=1) ve “müdürlere eşitlik-hak ve hukuk eğitimi verilmeli” (f=1) olmak üzere üç kategoride toplandıkları anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya ilişkin okul binası ve çevresi ile ilgili önerileri ve diğer önerilerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Okulun eve yakınlığı çok önemli. Küçük çocukların servisle okula gelip gitmelerini doğru bulmuyorum. (SÖ89).

Küçük yaş grubundaki öğrencilerin üst katlardaki sınıflara yerleştirilmesini uygun bulmuyorum. (SÖ65)

Her öğrenci kendi semtindeki okula gitmeli.(SÖ177)

Müdürlere eşitlik- hak ve hukuk eğitimi verilmeli. (SÖ128)

Öğrencilerin evlerine en yakın okula gitmeleri onların yararına olduğu söylenebilir. Ancak okulda verilen eğitim-öğretimin niteliği, okul personeli, okulun fiziksel koşulları vb. nedenlerden dolayı bazı aileler ikamet ettikleri yere uzak olmasına rağmen, öğrencilerini başka okullara göndermektedirler. Bu durumun engellemek için tüm okulların aynı standartlara sahip olması sağlanmalıdır.

3.2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi Ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu” sorusuna verdiği yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları çizelge 2’de verilmiştir.

Çizelge 2’den görüldüğü üzere, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri tarafından 137 görüş bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “devamsızlığın izlenmesinde öğrenciye ilişkin öneriler”, “devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin öneriler”, “devamsızlığın izlenmesinde okula ilişkin öneriler”, “davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler”, “davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler”, “davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere yedi farklı kategoride toplanmaktadır.

“Devamsızlığın izlenmesinde öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “devamsızlık yapan (mazeretsiz) öğrencilere sınıf tekrarı vb. cezai yaptırımlar olmalı” (f=11) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin devamsızlığın izlenmesinde öğrenciye ilişkin önerilerinin birkaçı aşağıda sunulmuştur:

Öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesinde yaptırımların daha fazla olması gerekir. Örneğin göç alan şehirlerde (Suriye vatandaşı vb.) öğrenci devamsızlıklarının çözümü zor sağlanmaktadır. (SÖ10)

Okullar, çocukların eğlenecekleri ve gelişimlerini tamamlamaları için adapte edilirse zaten devam izlenmesine gerek kalmaz. Çocuklar eğlendikleri ortama koşarak gideceklerdir. (SÖ48)

Özellikle küçük yaşlarda devamsızlığın izlenmesi önemlidir. 1. 2. Sınıfta aşırı devamsızlıktan sınıf tekrarı olmalıdır. Nicelik artıyor ama nitelik için aynı şeyi söyleyemeyeceğim. (SÖ13)

Çizelge 2. Öğrencilerin Devamının İzlenmesi ve Davranışlarının Değerlendirilmesi Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Devamsızlığın izlenmesinde öğrenciye ilişkin öneriler	• Devamsızlık yapan (mazeretsiz) öğrencilere sınıf tekrarı vb. cezai yaptırımlar olmalı	11
	• Öğrencilerle drama ve empati çalışmaları yapılmalı	2
	• Çocuğa okulu sevdirici faaliyetlerde bulunulmalı	7
Devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin öneriler	• Devamsız öğrencilerin, velilerine ağır yaptırımlar olmalı	3
	• Velilere, devamının ne kadar önemli olduğu anlatılmalı	8
	• Ev ziyaretleri yapılmalı	1
	• Velilere eğitim verilmeli	12
Devamsızlığın izlenmesinde okula ilişkin öneriler	• Velilerle düzenli olarak görüşülmeli	8
	• Öğretmen, veli, idare işbirliği sağlanmalı	31
Davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler	• Rehber öğretmen-aile işbirliği sağlanmalı	4
	• Çocukların olumlu davranışı ödüllendirilmeli	11
Davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler	• Beklenen davranışlar afiş, ilan vb. şekilde asılmalı	1
	• Çocuklarla bol bol konuşulmalı ve bire bir ilgilenilmeli	3
	• Olumlu davranışlar öğrencinin başarısına etki etmeli.	1

Davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler	<ul style="list-style-type: none"> • Aile ile okulda verilen davranışlarda paralellik olmalı • Anne-baba eğitimleri düzenlenmeli • Veliler, eğitim-öğretim sürecine daha fazla katılmalı • Aile ile iletişim geliştirilmeli 	3 4 3 1
Davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler	<ul style="list-style-type: none"> • Veli, öğretmen, rehberlik ve idare iletişim içinde olmalı. • Öğretmenlere davranış eğitimi ile ilgili seminer verilmeli • Rehberlik servisleri daha aktif çalışmalı • Her okulda mutlaka (okuldaki toplam öğrenci sayısına bakılmaksızın) rehber öğretmen olmalı • Okulda disiplin yönetmeliği tam işler halde yeniden düzenlenmeli, disiplinsizlik yapan öğrencilere gerekli uyarı ve cezalar verilmeli. 	5 3 2 1 3
Diğer öneriler	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin incelenmeli • Öğrenci davranışlarının düzeltilmesi konusunda daha detaylı çalışılmalı. Üniversitelerden ve diğer kurumlardan yardım alınmalı. • Sanatsal etkinliklere, sportif, gezi, gözlem gibi etkinliklere ağırlık verilmeli. 	4 1 3
Toplam		137

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

Çizelge 2 incelendiğinde, “devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin öneriler” kategorisinde en çok vurgulanan alt kategori “velilere eğitim verilmeli” (f=12) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik devamsızlığın izlenmesinde veliye ilişkin önerilerinden birkaçı şöyledir:

Devamsızlık yapan öğrencilerin, velilerine ağır yaptırımlar olmalı. (SÖ19, SÖ43, SÖ243)

Velilere, okula devamının ne kadar önemli olduğu anlatılmalı. (SÖ4, SÖ5, SÖ44, SÖ63, SÖ82, SÖ142, SÖ98, SÖ89)

Velilere eğitim verilmeli. (SÖ43, SÖ63, SÖ84, SÖ81, SÖ128, SÖ140, SÖ147, SÖ267, SÖ241, SÖ240, SÖ224, SÖ195)

Ev ziyaretleri yapılmalı. (SÖ89)

“Devamsızlığın izlenmesinde okula ilişkin öneriler” kategorisine ilişkin yanıtların “öğretmen, veli, idare işbirliği sağlanmalı” (f=31) ve “rehber öğretmen-aile işbirliği sağlanmalı” (f=4) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin devamsızlığın izlenmesinde okula ile ilgili belirttikleri önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Devamsızlığın önlenmesinde veli, öğretmen, idare işbirliği sağlanmalı. (SÖ35, SÖ146, SÖ126, SÖ146, SÖ110, SÖ96, SÖ184, SÖ197, SÖ263, SÖ275, SÖ286, SÖ 290, SÖ349, SÖ366, SÖ291 SÖ302, SÖ303, SÖ242, SÖ241, SÖ237, SÖ228, SÖ207, SÖ217, SÖ307, SÖ341, SÖ364, SÖ349, SÖ 165, SÖ99, SÖ94, SÖ321)

Rehber öğretmen-aile işbirliği sağlanmalı. (SÖ236, SÖ224, SÖ100, SÖ333)

Çizelge 2’de görüleceği üzere “davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “çocukların olumlu davranışı ödüllendirilmeli” (f=11) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik davranışların değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

Çocuklarda davranışın düzeltilmesi ve kalıcı hale gelmesi için sanatsal etkinlikler (sinema, tiyatro, spor faaliyetleri) gezi, gözlem gibi etkinliklere ağırlık verilmeli. Özellikle dezavantajlı bölgelerde ve dezavantajlı guruplarda. (SÖ207)

Çocuklara boş zamanlarını değerlendirmeyi öğretmeliyiz. Müzik, resim, spor vb. etkinliklere gerektiği gibi yer verilmelidir. Öğrenciler yeteneklerine göre yetiştirilmelidir. (SÖ7)

Çocuklarla bol bol konuşarak kontrol altında tutmak birebir ilgilenmek çocuklarda davranış düzelmesini sağlayabilir. (SÖ144)

Öğrenci davranışları sınıf dışında da iyi gözlemlenmeli. Tiyatro, drama gibi etkinliklerin okullarda ders olarak işlenmesinin öğrencilerin özgüvenli kişilik olarak ortaya çıkmasında, kendini ifade etmesinde etkili olduğunu düşünüyorum. (SÖ286)

Çizelge 2'den izlenebileceği gibi “davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler” kategorisindeki en çok vurgulanan üç alt kategorisi sırasıyla “anne-baba eğitimleri düzenlenmeli” (f=4), “aile ile okulda verilen davranışlarda paralellik olmalı” (f=3) ve “veliler, eğitim-öğretim sürecine daha fazla katılmalı” (f=3) olarak sıralanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik davranışların değerlendirilmesinde veliye ilişkin önerilerinden bazıları aşağıda verilmektedir:

Aile ile okulda verilen davranışlarda paralellik olmalı. Okulda verilen değer ve davranışları aile desteklemediği zaman davranışa dönüşmez. Ailelerin ahlaki değerlerinin yükseltilmesi için semine r vb. çalışmaların yapılması gerekli. (SÖ197)

Veli, öğretmen, rehberlik, idare sıkı iletişim içinde olmalı ve öğrenciye karşı tek tutum sergilenmeli. (SÖ 99)

Öğrenci davranışları toplum davranışlarından ayrı düşünülemez. Dolayısıyla bir bütün olarak ele alınmalı ve anne baba eğitimleri düzenlenmeli. Çevrenin öğrenciler üzerindeki etkileri dikkate alınarak çevreye yönelik eğitim politikaları belirlenmeli. (SÖ 90)

Kuralların oturtulması konusunda veliden destek göremiyoruz. Rehberlik servisleri tarafından “Anne-baba eğitimi seminerleri” daha verimli olmalı. (SÖ 306)

Veli çocuğunun yanlışını kabul etmediği müddetçe, davranış bozukluğu devam eder. (SÖ 303)

Davranışları değerlendirme gerçekçi bir şekilde yapılmıyor. Veli tepkisi bu konuda baskı oluşturuyor. (SÖ 287)

Öncelikle öğrencilerde istendik ve beklenen davranışların oluşabilmesi için velileri iyi tanımak önce onları bu ilgili konularda eğitmek gerekir. Ailede olmayan davranışları öğrencilerde görmek neredeyse imkânsız. (SÖ52)

“Davranışların değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” kategorisinde en çok belirtilen dört alt kategorisi sırasıyla “veli, öğretmen, rehberlik ve idare iletişim içinde olmalı” (f=5), “öğretmenlere davranış eğitimi ile ilgili seminer verilmeli” (f=3), “okulda disiplin yönetmeliği tam işler halde yeniden düzenlenmeli, disiplinsizlik yapan öğrencilere gerekli uyarı ve cezalar verilmeli” (f=3) ve “rehberlik servisleri daha aktif çalışmalı”(f=2) alt kategorileridir. Sınıf öğretmenlerinin davranışların değerlendirilmesinde çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik okul ile ilgili belirttikleri önerilerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Okullarda davranış değerlendirme kurulları daha aktif hale getirilmeli. Davranışın nedenleri (aile, ekonomik vb.) araştırılmalı buna göre de değerlendirme yapılmalıdır. (SÖ 89)

Her okulda mutlaka (okuldaki toplam öğrenci sayısına bakılmaksızın)rehber öğretmen veya uzman kişi bulundurulması önem arz etmektedir. (SÖ51)

Rehberlik servisi velileri daha sık bilgilendirmeli. Çocuklara yönelik olumlu yönde etkileyebilecek programlar yapmalı sık sık etkinlikler yapılmalı. Davranışlar izlenmelidir. Davranışlarda örnek rol modeller üzerinde durulmalıdır. (SÖ 227)

Çizelge 2 incelendiğinde “diğer öneriler” arasında ise katılımcıların görüşlerinin “öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin incelenmeli” (f=4), “sanatsal etkinliklere, sportif, gezi, gözlem gibi etkinliklere ağırlık verilmeli” (f=3) ve “öğrenci davranışlarının düzeltilmesi konusunda daha detaylı

çalışılmalı, üniversitelerden ve diğer kurumlardan yardım alınmalı” (f=1) olmak üzere üç kategoride toplandıkları anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin devamın izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya ilişkin diğer önerilerinden birkaçı şöyledir:

Devamsızlık sorunu çok ciddiye alınırsa, çocuk çalışanları ortadan kalkar. Buda kanunların yaptırımıyla ilgili. (SÖ185)

Davranış değişikliği tehdit ve şiddetle değil sevgi ve saygı ortamında olmalı. Başarı disiplin olan yerde yeşerir. (SÖ309)

Davranış eğitiminde sadece okula değil, aileye de çok sorumluluk düşmektedir. Bu sebeple ailelere davranış eğitimi semineri düzenlenebilir. Toplum eğitimini sağlayacak halk eğitim merkezi, belediye radyo ve televizyon gibi iletişim araçları da bu konuyla ilgili çalışmalar yapılmalı. (SÖ225)

3.3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğu” sorusuna verdiği yanıtlar içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sonuçları çizelge 3’de sunulmuştur.

Çizelge 3. Öğrencilerin Başarılarının Değerlendirilmesi Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin öneriler	• 1.,2. ve 3. sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “ çok iyi” şeklinde olan öğrenci başarıları değerlendirme ölçütleri daha geniş boyutta ele alınmalı	6
	• 4. sınıfta da öğrenciler yazılı sınavla değerlendirilmemeli	18
	• 1.2.ve 3. sınıflarda da not sistemi olmalı	1
	• Değerlendirme yapılırken sonucun yanı sıra süreçte değerlendirilmeli	6
	• Yazılı sınavların yanı sıra deneme sınavları da sıklıkla yapılmalı	1
	• Öğrenciyi daha motive edici şekilde değerlendirme yapılmalı	4
	• Öğrenci sınıf seviyesine göre değerlendirilmeli	1
Başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler	• Öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi ve yetenekleri dikkate alınmalı	9
	• Öğrenci eksenli bir ders programı hazırlanmalı	3
	• Öğrenciler sadece dersle değil, tutum ve davranışları ile de değerlendirilmeli	3
	• Öğrenciler not kaygısı yaşamamalı	1
	• Öğrencilerin başarılarının değerlendirmesinde sosyal başarıları da dikkate alınmalı	5
	• Öğrencilere ders çalışma yöntemi kavratılmalı	3
Başarının değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler	• Veliler not kaygısından uzaklaşmalı	2
	• Aile çocuğun fiziksel ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılamalı	1
	• Öğrencilere evde çalışırken velilere, nasıl yardımcı olmaları gerektiği konusunda kurslar verilmeli	1
Başarının değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler	• Okullarda fiziksel olanaklar yeteri düzeyde olmalı	4
	• Okullarda öğrenme alanları, yetenek ve faaliyet sınıfları, oluşturulmalı	3
	• Sosyal aktiviteler, gezi, gözlem ve inceleme gibi etkinlikler artırılmalı	2
	• Daha fazla yaşayarak ve yaparak öğrenme gerçekleşmeli	7
Toplam		81

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir

Çizelge 3’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri 81 görüş bildirmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin öneriler”, “başarının

değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler”, “başarının değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler” ve “başarının değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” olmak üzere dört farklı kategoride toplanmaktadır.

“Başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “4. sınıfta da öğrenciler yazılı sınavla değerlendirilmemeli” (f=18) alt kategorisidir. Yine bu kategori içerisinde yer alan “1.,2.,3. sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “çok iyi” şeklinde olan öğrenci başarısı değerlendirme ölçütleri daha geniş boyutta ele alınmalı” (f=6) ve “değerlendirme yapılırken sonucun yanı sıra süreçte değerlendirilmeli” (f=6) alt kategorilerinin de sıklıkla vurgulandığı söylenebilir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik başarı değerlendirme ölçütlerine ilişkin önerilerinin bazıları aşağıda sunulmuştur:

1.,2.,3. Sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “ çok iyi” şeklinde olan öğrenci başarısı değerlendirme ölçütlerinin daha geniş boyutta ele alınması gerekir. Bu kadar basitleştirilmemelidir. En az beş seçenekli olmalı. Bu yüzden ister istemez haksızlık oluyor. (SÖ227, SÖ60)

Öğrenciler 4. Sınıfta da sınıf içinde değerlendirilmeli, sınavla değerlendirilmemelidirler. (SÖ7, SÖ9, SÖ14, SÖ83, SÖ81, SÖ290, SÖ291, SÖ236, SÖ224, SÖ366, SÖ98, SÖ93, SÖ90, SÖ335)

İlkokul öğrencisi bir bütün olarak algılanmalı. Her bireyin mutlaka başarabileceği bir alan vardır. Mantiğiyle yola çıkılarak genel değerlendirme yapılmalı. Yetenekleri ortaya çıkarılmalı. Başarısız oldukları dersten dolayı yargılanmamalı, küçümsenmemeli. Destek vermeye çalışılmalı. (SÖ286)

Çizelge 3’de görüldüğü üzere, “başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi ve yetenekleri dikkate alınmalı” (f=9) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin başarının değerlendirilmesinde öğrenciye ilişkin önerilerinden birkaçı şöyledir:

Başarı ölçümü çocuğun ilgi ve yetenek alanına göre olmalı. Balığa ağaca çıkamadı diye kötü not verilmez! (SÖ121)

Öğrenci eksenli bir ders programı hazırlanmalı, öğrencilerin katılımı sağlanmalı, öğrenci velileri ile çok iyi bir diyalog kurulmalı, öğrencilerde güvene dayalı başarıyı artırıcı motive edici bir çalışma yapılmalı. (SÖ349)

Öğrencilerin başarılarının değerlendirmesinde sosyal başarıları da dikkate alınmalıdır. (SÖ 307)

En önce sevgi, her şey sevmekle başlar.(SÖ 280)

“Başarının değerlendirilmesinde veliye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en sık tekrarlananı “veliler not kaygısından uzaklaşmalı” (f=2) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin başarının değerlendirilmesi ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik veliye ilişkin önerilerinden iki tanesi aşağıda verilmektedir:

Ben eğitim aileden başlanması gerektiğini düşünüyorum. Her şeyden önce aile yapısı araştırılmalı. Aile ile işbirliğine gidilmeli. Öyle aileler var ki çocuklarını okula aç yolladığı gibi beslenme de koymuyorlar. Ailede mutsuz olan ve gerekli ihtiyaçları karşılanmayan bir çocuktan beklentide az oluyor. Bunun içindir ki önce aile...(SÖ63)

Sınav kaygısı nedeniyle veli baskısıyla yapılan öğretim çalışmaları eğitim çalışmalarının önüne geçmemelidir. (SÖ48)

Çizelge 3 incelendiğinde “başarının değerlendirilmesinde okula ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananları “daha fazla yaşayarak ve yaparak öğrenme gerçekleşmeli” (f=7) ve “okullarda fiziksel olanaklar yeteri düzeyde olmalı” (f=4) alt kategorileridir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin başarının değerlendirilmesinde okula ilişkin önerilerinden birkaçı şöyledir:

Öğrenme alanları yaratılmalı. Okullarda fiziksel olanaklar yeteri düzeyde olmalı. Sınıflarda internetin, projeksiyon cihazlarının olmaması, bir bilgisayarın 10 öğrenciye bölünmesi vs. böyle bir eğitim olur mu? Başarıda beklenmemeli. (SÖ63)

Okullarda değerlendirmeden ziyade, ders nasıl çalışılır? Öğrenmeye giden yollar nelerdir? Gibi bilgiler öğrenciye iyi aşılanmalıdır. (SÖ98)

3.4. Öğrencilerin sağlığının korunması boyutuna ilişkin önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin sağlığının korunması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri çizelge 4’de görülmektedir.

Çizelge 4’den anlaşılacağı üzere, öğrencilerin sağlığının korunması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerilerinin neler olduğuna ilişkin açık uçlu soruya sınıf öğretmenleri tarafından 73 görüş bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin öneriler”, “sağlığın korunmasında veliye ilişkin öneriler”, “sağlığın korunmasında okula ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere beş farklı kategoride toplanmaktadır.

Çizelge 4. Öğrencilerin Sağlığının Korunması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin öneriler	• Öğrencilerin beslenmenin önemini fark etmeleri sağlanmalı	3
	• Öğrencilerin hijyen kurallarını benimsemeleri sağlanmalı	4
	• En temiz, en sağlıklı beslenen öğrenciler seçilip ödüllerle pekiştirilmeli	1
Sağlığın korunmasında veliye ilişkin öneriler	• Ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimler verilmeli	11
	• Aileler çocuklarına temizlik ile ilgili davranış kazandırmalı	3
	• Velilerin, dağıtılan beslenme listelerine daha çok uyması sağlanmalı	4
Sağlığın korunmasında okula ilişkin öneriler	• Okullarda sağlık görevlisi olmalı	10
	• Okullarda psikolog olmalı	1
	• Okulların temizliğine daha çok önem verilmeli	6
	• Sağlık kontrolleri daha düzenli ve titizlikle yapılmalı	2
	• Okuldaki hizmetli sayısı artırılmalı	1
	• Temizlik ve beslenme konusunda örnekleme, rol model vb. yöntemler kullanılmalı	2
	• Okullarda öğrencilere sağlıklı yiyecekler dağıtılmalı	1
	• Beslenme saatinde tüm öğrencilerin dengeli ve düzenli beslenmesi ile ilgili kontroller yapılmalı	2
Kantin ve yemekhaneye ilişkin öneriler	• Okulların yemekhanesi olmalı ve öğlen yemeği de okulda yenmeli	8
	• Okul kantininde zararlı gıdalar satılmamalı	5
	• Yemekhane ve kantinler daha temiz olmalı	2
Diğer Öneriler	• Sağlık bakanlığı tarafından periyodik ağız ve diş sağlığı, dengeli beslenme vb. kontroller yapılmalı, sunumlar olmalı	4
	• Öğrencileri aşı ve diş takiplerini okuldan ziyade veli gözetiminde yapılmalı	1
	• Okul kantinde satılmaması gereken ürünlerin okula yakın (bakkal, kırtasiye vb.) yerlerde satılması engellenmeli	1
	• Yaptırımlar olmalı	1
Toplam		73

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

“Sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananları “öğrencilerin hijyen kurallarını benimsemeleri sağlanmalı” (f=4) ve “öğrencilerin beslenmenin önemini fark etmeleri sağlanmalı” (f=3) alt kategorileridir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri

ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sağlığın korunmasında öğrenciye ilişkin önerilerinden birkaçı aşağıda sunulmuştur:

Çocukların sağlıklı bir eğitim alması için öncelikle sağlıklı beslenmesi ve hijyen kurallarını benimsemesi gerekir. (SÖ3)

Her sınıfta öğretmen ve öğrencilerle en temiz, en sağlıklı beslenen vb. gibi sınıftaki öğrencilerden seçilip ödülleriyle pekiştirilebilir. (SÖ189)

“Sağlığın korunmasında veliye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimler verilmeli” (f=11) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin sağlığının korunmasında veliye ilişkin önerilerinin iki tanesi aşağıda verilmektedir:

Aileler beslenme öğününü ciddiye almıyor. 50 kuruşluk keklerle, boyalı meyve sularıyla çocuklarını okula gönderiyor. Ailelerin bilinçlenmesi gerekiyor. (SÖ126)

Ailelerinde çocuklara temizlik ile ilgili davranış kazandırmaları gerekiyor. Bunlar eksik olunca öğretmenler çok zorluk çekiyor. (SÖ262)

“Sağlığın korunmasında okula ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananları “okullarda sağlık görevlisi olmalı” (f=10) ve “okulların temizliğine daha çok önem verilmeli” (f=6) alt kategorileridir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin sağlığının korunmasında okula ilişkin belirttikleri önerilerden birkaçı şöyledir:

Öğrenci sağlığında okulun temizliği ve hijyeni çok önemli fakat bunu başaramadık. (SÖ93)

Okullarda doktor, hemşire ve psikologların bulunması gerekir. Zaman zaman sağlık kurumlarının sunumlar yapmaları faydalı olur. (SÖ198)

Kalabalık okullarda hijyenden söz edilemez. Ortak kullanılan okullarda sabahçılardan sonra derse girenler kesinlikle temiz olmayan ortamlarda ders işlerler. (SÖ106)

Çizelge 4 incelendiğinde “kantin ve yemekhaneye ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “okulların yemekhanesi olmalı ve öğlen yemeği de okulda yenmeli” (f=8), “okul kantininde zararlı gıdalar satılmamalı” (f=5) ve “yemekhane ve kantinler daha temiz olmalı ” (f=2) olmak üzere üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik kantin ve yemekhaneye ilişkin önerilerinden ikisi aşağıda sunulmuştur:

Okullarda düzenli işleyen, hijyenik yemekhaneler oluşturulmalı. Böylece hem dengeli ve düzenli beslenme hem de tüm öğrencilerin aynı beslenmesi sağlanır. (SÖ267)

Sağlıklı beslenme konusunda, beslenme saatinde öğretilen evden getirdiği yiyecek ve mevsim meyvelerini yiyerek olumlu örnek teşkil etmelidir. Birçok arkadaşım bunu yapıyor. (SÖ8)

“Diğer öneriler” kategorisine ilişkin önerilerden en çok vurgulananı ise katılımcıların “Sağlık bakanlığı tarafından periyodik ağız ve diş sağlığı, dengeli beslenme vb. kontroller yapılmalı, sunumlar olmalı” (f=4) alt kategorisidir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin sağlığın korunmasında belirttikleri diğer önerilerden birkaçı aşağıda sunulmuştur:

Okullara yakın alış-veriş yerlerinin kontrol edilmeli (bakkal, kırtasiye vb.) kantinde satılmaması gereken ürünlerin okula yakın esnafında satması engellenmeli. (SÖ305)

Öğrencileri aşı ve diş takiplerini okuldan ziyade veli gözetiminde yapıp takibinin sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Bu durumun okula devredilmesini uygun bulmuyorum. (SÖ174)

3.5. Öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutuna ilişkin önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri çizelge 5’de sunulmuştur.

Çizelge 5’de görüldüğü üzere, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutuna ilişkin sınıf öğretmenleri tarafından 112 öneri bildirilmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “güvenliğin sağlanmasında okula ilişkin öneriler”, “güvenliğin sağlanmasında öğrenciye ilişkin öneriler”, “güvenliğin sağlanmasında veliye ilişkin öneriler” ve “güvenliğin sağlanmasında okul çevresine ilişkin öneriler” olmak üzere dört farklı kategoride toplanmaktadır.

Çizelge 5. Öğrencilerin Güvenliğinin Sağlanması Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Güvenliğin sağlanmasında okula ilişkin öneriler	• Öğretmenlerin nöbetleri daha dikkatli tutmaları sağlanmalı	5
	• Her okulda eğitimli güvenlik görevlisi olmalı	42
	• Güvenlik görevlileri iyi araştırılmalı	3
	• Öğretmenler ve okul çalışanları ilkyardım eğitimi almalı	14
	• Okul binası, bahçesi ve sınıflar çocuklara uygun ve güvenli olmalı	4
	• Okul idaresi güvenlik uygulamalarına daha çok önem vermeli	9
	• Okul güvenliği için gerekli donanım ve kalifiye çalışanların devlet tarafından temini sağlanmalı	2
	• Okulda bir sağlık görevlisi ve ilkyardım dolabı olmalı	2
	• Öğrenciler okul kıyafeti ile okula gelmeli	1
	• Çocuklara güvenlik ve trafik ile ilgili düzenli aralıklarla eğitim verilmeli	7
Güvenliğin sağlanmasında öğrenciye ilişkin öneriler	• Çocuklara güvenmeli. Onları cesaretlendirici çalışmalar yapılmalı	1
	• Veliler okul bahçesine alınmamalı	1
	• Veliler çocuklarını kendilerin alıp bırakmalı veya servisle göndermeli	3
Güvenliğin sağlanmasında veliye ilişkin öneriler	• Ana-babalar, çocuğa okula geliş-gidişlerde uygulama yaptırmalı.	1
	• Okul giriş-çıkışlarda velilerden trafik gönüllüleri olmalı	2
	• Okula yakın yerlerde hız yavaşlatıcı işaret ve levhaları bulunmalı	6
Güvenliğin sağlanmasında okul çevresine ilişkin öneriler	• Okul önlerinde trafik olmaması için araç geçişi durdurulmalı	1
	• Çevredeki güvenlik kurumları, sağlık kurumları ve belediyelerle işbirliği sağlanmalı	4
	• Okul ve çevresi güvenli hale getirilmeli	3
	Toplam	112

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

“Güvenliğin sağlanmasında okula ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “her okulda eğitimli güvenlik görevlisi olmalı” (f=42) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik güvenliğin sağlanmasında okul ile ilgili önerilerinin bazıları aşağıda verilmektedir:

Mutlaka güvenlik görevlisi olmalı. Devletin bir kurumu olduğu için okullarda bu güvenlik görevlileri devlet tarafından sağlanmalıdır. (SÖ121)

Okulda çalışanların alanında eğitimli ve güvenilir kişiler olması. Ruh sağlıklarının yerinde olması gibi konulara önem verilmelidir. (SÖ110)

Okul binaları yapılırken en fazla iki katlı ve çocuğun yapısına uygun olmalı. Ders araç-gereçlerinin okul eşyalarının zarar vermeyecek şekilde olması. Yine okul binaları trafiğin daha az olduğu ve giriş çıkışlarda trafik polislerinin bulunmalı.

(SÖ36)

Çizelge 46’da anlaşılacağı üzere, “güvenliğin sağlanmasında öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki önerilerden en çok vurgulananı “çocuklara güvenlik ve trafik ile ilgili düzenli aralıklarla eğitim verilmeli” (f=7) alt kategorisidir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili

düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik güvenliğin sağlanmasında öğrenci ile ilgili önerilerinden birkaçı şöyledir:

Öğrenci bu konuda yeterince bilgilenebilir, tehlikelerin farkına varması sağlanmalıdır. (SÖ283)

Çocuklara güvenmeliyiz. Çocuklara kendi başlarına hareket edebilme cesareti verilmelidir. (SÖ309)

“Güvenliğin sağlanmasında veliye ilişkin öneriler” kategorisi kapsamında “veliler çocuklarını kendileri alıp bırakmalı veya servisle göndermeli” (f=3) ve “okul giriş-çıkışlarda trafik gönüllüleri olmalı” (f=2) alt kategorilerinin en çok vurgulandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin güvenliğin sağlanmasında veli ile ilgili belirttikleri önerilerden bazıları aşağıda sunulmuştur:

Veliler, çocuklarını kendileri alıp bırakmalı. Ya da servisle göndermeliler. Öğrencilerin kendi başlarına kontrolsüz gelmeleri bazı olumsuz olaylara sebep veriyor. (SÖ220)

Veliler okul bahçesine alınmamalı. Velilerin giriş ve çıkışları yazılı olarak kontrol altına alınmalıdır. (SÖ126)

“Güvenliğin sağlanmasında okul çevresine ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların frekansları bakımından en çok üç alt kategorisi sırasıyla “okula yakın yerlerde hız yavaşlatıcı işaret ve levhaları bulunmalı” (f=6), “Çevredeki güvenlik kurumları, sağlık kurumları ve belediyelerle işbirliği sağlanmalı” (f=4) ve “okul ve çevresi güvenli hale getirilmeli” (f=3) olarak sıralanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik güvenliğin sağlanmasında okul çevresi ile ilgili belirttikleri önerilerinden bir tanesi aşağıda verilmektedir:

Öğrencilerin güvenliklerinin sağlanması çevreden ayrı düşünülemez. Ülkemizde sokakların her türlü tehlikeye açık olması okullarda alınacak önlemleri de anlamsız kılmaktadır. Bu nedenle öncelikle ülkemizin sokaklarının insanların güvenliyle yaşayabilecekleri yerler haline gelmesi gerekir. (SÖ90)

3.6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin Ve Sosyal Etkinliklerin Sunulması Boyutuna İlişkin Önerileri

Sınıf öğretmenlerinin “öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik önerileri çizelge 6’da verilmiştir.

Çizelge 6’ dan izlenebileceği gibi öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenleri 108 görüş bildirmiştir. İçerik analizine göre katılımcıların verdikleri yanıtlar; “rehberlik servisine ilişkin öneriler”, “sosyal etkinliklere ilişkin öneriler”, “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda öğrenciye ilişkin öneriler”, “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda veliye ilişkin öneriler”, “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda okula ilişkin öneriler” ve “diğer öneriler” olmak üzere altı farklı kategoride toplanmaktadır.

“Rehberlik servisine ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların, frekansları bakımından en çok vurgulanan üç alt kategorisi sırasıyla “rehberlik servisleri daha aktif çalışmalı” (f=12), “rehberlik servisinin sınıflara girmesi, sınıfta etkinlikler yapması, öğrencilerle iletişimin daha yakın olması sağlanmalı” (f=11) ve “her okulda öğrenci mevcudu kaç olursa olsun rehber öğretmen olmalı” (f=10) olarak sıralanmaktadır. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik rehberlik servisine ilişkin önerilerinin ikisi aşağıda sunulmuştur:

Rehberlik servisinin çocuklara daha yakın olması, sınıflara girmesi, öğrencilerle iletişimin daha yakın olması sağlanmalı (SÖ283, SÖ291)

Rehberlik siteminin önemi velilere ve okul idarecilerine anlatılmalı. Öğrencileri bu konuda bilinçlendirilmeli. (SÖ89)

Çizelge 6. Öğrencilere Rehberlik Hizmetlerinin ve Sosyal Etkinliklerin Sunulmasına Boyutu İle İlgili Düzenleme ve Uygulamaların Çocuğun Yüksek Yararına Uygunluğunu Artırmaya İlişkin Sınıf Öğretmeni Önerilerinin Frekans Dağılımları

Kategoriler	Alt Kategoriler	f*
Rehberlik servisine ilişkin öneriler	• Rehberlik servisleri daha aktif çalışmalı	12
	• Her okulda öğrenci mevcudu kaç olursa olsun rehber öğretmen olmalı	10
	• Rehberlik servisinin sınıflara girmesi, sınıfta etkinlikler yapması, öğrencilerle iletişimin daha yakın olması sağlanmalı	11
	• Rehberlik ders saati olarak konulmalı	3
	• Rehber öğretmen, sınıf öğretmeni, yönetici ve aile işbirliği artırılmalı	5
	• Rehber öğretmen sayısı artırılmalı, her öğrencinin bir danışman olmalı.	2
Sosyal etkinliklere ilişkin öneriler	• Sosyal, sanatsal ve bilimsel etkinliklerin sayısı artırılmalı	6
	• Çocuğun ilgi, yetenek ve gelişimine uygun sosyal etkinliklere yönlendirilmesi sağlanmalı	8
	• Drama etkinliklerine ağırlık verilmeli	2
Reh. hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda öğrenciye ilişkin öneriler	• Her öğrenci sevdiği, ilgi duyduğu etkinliklere yönlendirilmeli	4
	• Çocuklar ilgi ve yeteneklerine göre okul saatleri dışında mutlaka bir etkinliğe katılmalı	2
Reh. hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda veliye ilişkin öneriler	• Sosyal etkinliklere veliler izin vermeli	2
	• Aileler bu konuda bilinçlendirilmeli	2
Reh. hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda okula ilişkin öneriler	• Okulun fiziki şartları çocukların gelişimine uygun hale getirilmeli	12
	• Teknik derslere (resim, beden, müzik) branş öğretmenleri girmeli	4
	• Okullarda sanat, müzik, resim atölyeleri kurulmalı.	14
	• Okullarda kapsamlı spor salonları olmalı	7
Diğer Öneriler	• Belediyelerin mahalle aralarına özellikle 7-12 yaş için uygun spor yapabilecekleri kapalı binalar yapmalı.	1
	• Devlet tiyatroları ile işbirliği yapılarak öğrencilerde düzenli olarak tiyatroya gitme alışkanlığı sağlanmalı.	1
Toplam		108

* Kimi katılımcılar birden fazla görüş bildirmiştir.

“Sosyal etkinliklere ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “çocuğun ilgi, yetenek ve gelişimine uygun sosyal etkinliklere yönlendirilmesi sağlanmalı” (f=8), “sosyal, sanatsal ve bilimsel etkinliklerin sayısı artırılmalı” (f=6) ve “drama etkinliklerine ağırlık verilmeli” (f=2) olmak üzere üç alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin sosyal etkinlikler ile ilgili önerilerinden ikisi aşağıda verilmektedir:

Sanat etkinlikleri ile ilgili sağlıklı gelişim sağlanması için sanat derslerine alanında uzman branş öğretmenlerinin girmesi, okullarda sanat atölyelerinin oluşturulması. (SÖ30, SÖ243)

Sosyal etkinliklerin sunulmasında, çok amaçlı salonu paylaşmakta zorlanıyoruz. (SÖ118)

“Rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda öğrenciye ilişkin öneriler” kategorisindeki yanıtların “her öğrenci sevdiği, ilgi duyduğu etkinliklere yönlendirilmeli” (f=4) ve “çocuklar ilgi ve yeteneklerine göre okul saatleri dışında mutlaka bir etkinliğe katılmalı” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda öğrenci ile ilgili belirttikleri önerilerden birkaçı şöyledir:

Öğrencilerin sosyal etkinliklere, gezilere katılmasını yararlı buluyorum. Fakat güvenlik sebebiyle yapılamıyor. (SÖ304)

Çocuğun kendine olan güveninin gelişmesi için haftada en az dört saat sosyal etkinlik 2 saat spor etkinliği yapılmalıdır. Okullarda bu etkinliklerin amacına uygun olarak yapılabilmesi için uygun ortam sağlanmalı. Deneyimli ve tecrübeli kişilerden destek alınmalı.(SÖ110)

Çizelge 6 incelendiğinde “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda veliye ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “veliler, sosyal etkinliklere izin vermeli” (f=2) ve “aileler bu konuda bilinçlendirilmeli” (f=2) olmak üzere iki alt kategoride toplandığı görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda veliler ile ilgili önerilerinden birkaçı aşağıda sunulmuştur:

Aileler okul rehberlik servisi ve sosyal etkinlikler ile ilgili bilinçlendirilmeli.

(SÖ147)

Okul-aile işbirliği sağlanmalı. Aileler rehberlik bölümü işbirliği içinde olmalıdır. (SÖ3, SÖ309)

Çizelge 6 da görüleceği üzere “rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda okula ilişkin öneriler” kategorisindeki toplam yanıtların “okullarda sanat, müzik, resim atölyeleri kurulmalı.” (f=14), “okulun fiziki şartları çocukların gelişimine uygun hale getirilmeli” (f=12), “okullarda kapsamlı spor salonları olmalı” (f=7) ve “teknik derslere (resim, beden, müzik) branş öğretmenleri girmeli” (f=4) olmak üzere dört alt kategoride toplandığı görülmektedir. Öğrenci hizmetleri ile ilgili düzenleme ve uygulamaların çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenlerinin rehberlik hizmetleri ve sosyal etkinliklerin sunumunda okul ile ilgili belirttikleri önerilerden bazıları aşağıda verilmektedir:

Okullar sosyal etkinlikler açısından yeterli değil. Okullarda spor komplekslerinin, kültürel alanların olması gerekir. Bunun için okullar çok büyük bir alana kurulmalıdır. (SÖ19, SÖ177)

Okullarda öğrencilerin kullandıkları alanların materyal bakımından zenginleştirilmesi gerekir. Okul bahçeleri beton yığını olmaktan çıkarılmalı, oyun alanları yaratılmalıdır. (SÖ234)

Okulların ülke genelinde sil baştan ele alınarak her okul ve çevresinin yaşanabilir canlı organizmalar haline getirilmelidir. Mevcut okullaşma anlayışıyla çocukların okul ortamlarını sevmeleri mümkün değildir.(SÖ90)

Çizelge 6 incelendiğinde öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulmasına ilişkin “diğer öneriler” arasında ise katılımcıların “belediyelerin mahalle aralarına özellikle 7-12 yaş için uygun spor yapabilecekleri kapalı binalar yapmalı.” (f=1), “Devlet tiyatroları ile işbirliği yapılarak öğrencilerde düzenli olarak tiyatroya gitme alışkanlığı sağlanmalı.” (f=1) olmak üzere iki kategoride toplandıkları anlaşılmaktadır.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarına göre sınıf öğretmenleri, öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yararına uygunluğunu artırmaya yönelik 165 öneri belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin, öğrencilerin okula kayıt işlemlerinin yapılması boyutunda çocuğun yüksek yararını arttırmaya yönelik en çok vurguladıkları öneriler sırasıyla şu şekildedir. “Altı yaşını doldurmamış çocuğun 1.sınıfa kaydı yapılmamalı”, “her sınıfta sosyal, kültürel, ekonomik, dağılım eşit olmalı”, “erkek-kız öğrenci dağılımı eşit yapılmalı”, “sınıflar yaş gruplarına göre ayarlanmalı” ve “ana sınıfı zorunlu olmalı”. Sınıf öğretmenlerinin “altı yaşını doldurmamış çocuğun 1.sınıfa kaydı yapılmamalı” önerisi alan yazındaki araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Çocuğun yüksek yararı kapsamında okula başlayacağı en uygun dönem onun zihinsel, bedensel ve dil gelişimi yönünden okula hazır olduğu dönemdir. Çocuğun ilkökula kayıt yaşında anasınıflı öğretmeninin tavsiyeleri mutlaka dikkate alınmalıdır. Çünkü anasınıflı öğretmeni, öğrencinin 1. sınıfa hazır veya fiziksel olarak gelişmiş olduğunu, fakat zihinsel ve sosyal yönden hazır olmadığını belirtebilir. Şahin, Sak ve Tuncer’ın (2013, 1698) yapmış olduğu çalışmada, öğretmenlerden ilköğretime hazırlık için bir tanım yapmaları istendiğinde hem okul öncesi hem de

birinci sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu bütün gelişim alanlarını (sosyal/duygusal, bilişsel, fiziksel, dil ve öz bakım becerilerinin) önemini vurgulamışlardır.

Sınıf öğretmenleri, öğrencilerin devamının izlenmesi ve davranışlarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik 137 öneri bildirilmiştir. Bu boyutla ilgili en çok vurguladıkları öneriler sırasıyla “öğretmen, veli, idare işbirliği sağlanmalı” “velilere eğitim verilmeli” “devamsızlık yapan (mazeretsiz) öğrencilere cezai yaptırımlar olmalı” ve “çocukların olumlu davranışı ödüllendirilmeli” şeklindedir. Aile ve okulun ortak çalışmasından en büyük fayda gören şüphesiz öğrencidir. Okula anne-baba katılımı, öğrenim kademelerinin tamamında öğrenci başarısının anahtarı durumunda olduğu söylenebilir. Birçok araştırma bulgusu, okullarda etkili anne-baba katılımı ile birlikte öğrencinin okula devamını, başarısını, benlik saygısını arttırdığını ve okula ilişkin olumlu tutum geliştirmesini sağladığını göstermektedir (Burns, 1993).

Sınıf öğretmenleri tarafından, öğrencilerin başarılarının değerlendirilmesi boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik 81 öneri bildirilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin en çok vurguladıkları öneriler sırasıyla “4. sınıfta da öğrenciler yazılı sınavla değerlendirilmemeli”, “öğrencilerin bireysel farklılıkları, ilgi ve yetenekleri dikkate alınmalı”, “değerlendirme yapılırken sonucun yanı sıra süreçte değerlendirilmeli” ve “1.,2. ve 3. sınıflarda “geliştirilmeli”, “iyi” ve “çok iyi” şeklinde olan öğrenci başarısı değerlendirme ölçütleri daha geniş boyutta ele alınmalı” olarak belirtmişlerdir. İlkokul öğrencilerinin yaş grubunun en önemli özelliği oyun çağını yaşamakta olmalarıdır. Bu sebeple çocukların bilişsel, duyuşsal ve devinsel gelişimlerine ağırlık verici etkinlik alanları açısından okulların zenginleştirilmesi gerekmektedir. Öğrencilerin fiziksel, zihinsel, toplumsal vb. birçok alanda yetersizlikleri olabilir. Yetersiz olduğu alanları, gereksinimleri giderilemeyen öğrencinin okula ilgi ve dikkatle devam isteği azalabilmektedir (Özbaş, 2010, 35). Lindberg ve Demircan (2013), Yıldırım ve Dönmez (2008) ve Kotaman’a (2008) göre okula katılım ilk olarak öğrencilerin akademik başarısını, okula uyumlarını ve devamlarını arttırmakta ve böylece öğrenci sorunları azalmaktadır. Alan yazında ailelerin ve okul çevresinin okula katılımının hem öğrencinin akademik başarısı hem de okul etkililiği için önemli olduğu görüşü hâkimdir. Altinkurt (2008, 141) öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasını sağlamak için okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından, öğrencilerin ve ailelerinin bilinçlendirilmesine dönük etkinlikler yapılması gerektiğini önermiştir. Balcı (1988) etkili okul anlayışında öğretim faaliyetlerinin yönetici, öğretmen ve veli gibi tüm paydaşların eşgüdümlü bir şekilde ortak çabalarının bir ürünü olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla velinin okula katılımının, öğrencilerin akademik başarısı başta olmak üzere okuldaki öğretim sürecini destekleyen ve tamamlayan bir etmen olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin sağlığının korunması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenleri tarafından 73 öneri bildirilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin en çok ifade ettikleri öneriler sırasıyla “ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimler verilmeli”, “okullarda sağlık görevlisi olmalı” ve “okulların yemekhanesi olmalı ve öğlen yemeği de okulda yenmeli” şeklindedir. Bu öneriler alan yazındaki araştırma bulguları ile paralellik göstermektedir. Güler ve Kubilay (2004, 64) sağlık ocağında çalışan hemşirelerinin öğretmenlerle işbirliği yaparak ailelere ve öğrencilere genel vücut ve ağız hijyeni hakkında ilgili eğitim vermelerini ve bunun devamlılığının sağlanmasını önermişlerdir. Ayrıca okul çağı çocuklar toplumda önemli bir risk grubunu oluşturduğu için okullarda okul hemşiresi görevlendirilmesini önermişlerdir. Piyal ve Dikmen tarafından 2006 yılında yapılan çalışmaya katılan öğrencilerin sadece %52,8’i kahvaltılarını yaparak okula gelmektedirler. Kahvaltı yapmadan okula giden öğrencilerin derslerine odaklanamayacakları ve başarılarının olumsuz yönde etkileneceği söylenebilir. Saviage, Ball, Worsley ve Crawford (2007) yaptıkları çalışmada Avustralya’da gençlerin %22.1’inin hızlı hazır besinleri, %49.3’ünün enerji içeriği yüksek atıştırmalıkları her gün tükettiğini bildirmişlerdir ve bu durumun sağlıksız olduğunu belirtmişlerdir. Akbulut (2002) yaptığı çalışmada yeme alışkanlıklarının düzenlenmesi için ilk olarak anne ve baba eğitimi, sonra da anaokullarından başlayarak örgün eğitimin tüm kademelerinde beslenme eğitimine yer verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Sınıf

öğretmenleri tarafından, öğrencilerin güvenliğinin sağlanması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yüksek yararına uygunluğunu artırmaya yönelik 112 öneri bildirilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin en çok vurguladıkları öneriler sırasıyla “her okulda eğitimli güvenlik görevlisi olmalı”, “öğretmenler ve okul çalışanları ilkyardım eğitimi almalı” ve “okul idaresi güvenlik uygulamalarına daha çok önem vermeli” şeklindedir. Sınıf öğretmenlerinin önerilerine benzer şekilde Çankaya'nın 2010 yılında yaptığı çalışmada, ilk yardım konusunda deneyimli uzmanların yada bu konuda eğitimli öğretmenlerin okulda bulunmasının okul güvenlik düzeyinin yüksek olması konusunda olumlu bir etken olduğunu bildirmiştir. Okul güvenliğinin kapsamından bahsedildiğinde öğrenci, öğretmen, yönetici ve okul çalışanlarının okula gitmek amacıyla evlerinden çıktıkları andan, tekrar evlerine dönüncüye kadar karşılaştıkları, yaşadıkları ve yaşayacakları, okul yaşantısını etkileyebilecek olaylar akla gelmektedir. (Gülbaz, 2016, 15)

Öğrencilere rehberlik hizmetlerinin ve sosyal etkinliklerin sunulması boyutu ile ilgili düzenleme ve uygulamalarda çocuğun yararına uygunluğunu artırmaya yönelik sınıf öğretmenleri 108 öneri bildirmiştir. Öğretmenlerin en çok ifade ettikleri öneriler sırasıyla “okullarda sanat, müzik, resim atölyeleri kurulmalı.”, “okulun fiziki şartları çocukların gelişimine uygun hale getirilmeli” ve “rehberlik servisleri daha aktif çalışmalı” şeklindedir. Sınıf öğretmenlerinin sosyal etkinliklere ilişkin önerileri ile Altınkurt'un (2008,141) öğrencilerin boş zamanlarını okulda değerlendirebilmeleri amacıyla sosyal ve sportif faaliyetlerin sayısı artırılabilir önerisi örtüşmektedir.

Araştırma bulguları sonucunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Çocukların bir yaşa ve olgunluk düzeyine ulaşmadan ilkokula kayıt edilmesini kesinlikle önlemek üzere çocuğun ilkokula kayıt yaşında anasınıfı öğretmenin, okul yöneticilerinin, rehberlik servisinin ve çocuk doktorunun tavsiyelerinin dikkate alınmasının gerekliliğini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
2. Mazeretsiz bir şekilde devamsızlık yapan öğrencilerin okula devamının sağlanabilmesi için velilere yönelik yaptırımlar içeren 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 56. maddesindeki hükmün günümüz şartlarına göre şekilde güncellenmesini ve uygulanmasını sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır.
3. İlkokullarda başarının değerlendirilmesinde bir bütünlüğün oluşması için 4. sınıfta da öğrencilerin başarısı yazılı sınavlarla değil; 1., 2. ve 3. sınıflarda uygulanan kriterlere bakılarak değerlendirilmelidir.
4. Her okulda, ailelere ve öğrencilere genel sağlık, hijyen ve beslenme ile ilgili eğitim verecek okul hemşiresi görevlendirilmelidir.
5. MEB tarafından okulun öğrenci sayısı ve bulunduğu çevre gözetilerek okullara bellisayıda eğitimli güvenlik görevlisi istihdam edilmelidir.
6. İlkokullarda sanat, müzik, resim ve spor atölyelerinin kurulmasını ve öğrencilerin ilgi, yetenek ve becerileri doğrultusunda gelişimine uygun sosyal etkinliklere yönlendirilmesini sağlamak üzere MEB Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği ile MEB İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği'ne hükümler konulmalıdır. Bu hükümlerin uygulanmasını sağlamak üzere var olan okullara kaynak ayrılarak sosyal alanları genişletilmeli, yeni yapılacak okulların ise çocukların oynayacakları, yaparak öğrenecekleri alanları olacak şekilde planlanmalıdır. Ayrıca apartman okullara ruhsat verilmesini engellemeye yönelik düzenlemeler getirilmelidir.

KAYNAKÇA

Akbulut, G. Ç. (2002). *Türkiye diyetisyenlerinin beslenme bilgi, tutum ve davranışlarının saptanmasına yönelik bir çalışma*. (Basılmamış bilim uzmanlığı tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Akyüz, E. (2013). *Çocuk hukuku*. Ankara: Pegem Akademi.

- Altınkurt, Y. (2008). Öğrenci devamsızlıklarının nedenleri ve devamsızlığın akademik başarıya olan etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 229-142.
- Balcı, A. (1988). Etkili okul. *Eğitim ve Bilim*, 70, 21-30.
- Burns, R.C. (1993). *Parents and schools: from to parents*. Washington: National Education Association.
- Çankaya, İ.H. (2010). *Okul güvenliğinin ilköğretim okulu öğretmenlerinin kaygı, motivasyon ve iş doyumunu düzeyleri üzerindeki etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Cılga, A. (2001). Çocuk hakları ve eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*. Sayı:151
- Gülbaz, L. (2016). *İlkokul yönetici ve öğretmenlerinin okul güvenliğine ilişkin görüşleri*.(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güler, G., Kubilay, G. (2004). Bir ilköğretim okulu öğrencilerinin fiziksel bakım sorunlarının belirlenmesi. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi* 26 (2), 60-65.
- Glesne, C. (2014). *Nitel araştırmaya giriş*. (A.Ersoy, ve P. Yalçınoğlu, Çev.) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kotaman, H. (2008). Türk ana babalarının çocuklarının eğitim öğretimlerine katılım düzeyleri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 135-149.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim okullarında öğrenci devamsızlığının nedenleri. *Eğitim ve Bilim*,35(156), 32-44.
- Piyal, B. ve Dikmen, D. (2006). *Üç ilköğretim okulu öğrencilerinin bildirimlerine göre beslenme alışkanlıkları ve beslenme durumu*. V. Uluslararası Beslenme ve Diyetetik Kongresi. Van.
- Saviage, G. S., Ball, K., Worsley, A., ve Crawford, D. (2007). Food intake patterns among avustralian adolescents. *Asia Pasific Journal Of Clinical Nutrition*,16 (4), 738-747.
- Şahin, İ.T., Sak, R., Tuncer, N. (2013). Okul öncesi ve birinci sınıf öğretmenlerinin ilköğretime hazırlık sürecine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.13(3) , 1691-1713.
- Tan, M. (1989). Çağlar boyunca çocukluk. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 71-88.
- Taşkın, Ö.Ö. (2006). *Velayette çocuğun yüksek yararı*.(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir.
- Yıldırım, C. ve Dönmez, B. (2008). Okul-aile işbirliğine ilişkin bir araştırma. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (23), 98-115
- Yörükoğlu, A. (2000). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. İstanbul: Özgür Yayınları.